

Dato: 19. februar 2018

Tlf. dir.: 4477 2051

Fax. dir.: 4477 2051

E-mail: rsg@balk.dk

Kontakt: Rikke Storgaard Pedersen

EAN nr.: dbc@balk.dk

Sagsid: 17.15.04-A00-1-18

Notat

Effekt af modersmålsundervisningen

I Ballerup Kommunes budgetaftale for 2018 ønskes der en administrativ vurdering af ”effekten af modersmålsundervisningen”. Der ønskes en effektvurdering baseret på national undersøgelse.

Resume af effektundersøgelser af modersmålsundervisning på dansk grund

Grundlæggende viser effektundersøgelser på dansk grund ingen eller mindre effekter af modersmålsundervisning betragtet i forhold tosprogede elevers dansksproglige udbytte. Disse effektundersøgelser har dog ikke haft fokus på, dels hvordan modersmålsundervisning praktiseres, dels hvordan modersmålsundervisningen opleves af de involverede parter, dvs. børn, voksne og undervisere. Grundlæggende eksisterer der et dilemma i udelukkende at reducere synet på modersmålsundervisning til et spørgsmål om effekt på dansktilegnelsen sat overfor modersmålsundervisningens grundlæggende sigte: At udvikle børns sproglige kompetencer jf. fagets formål¹ - på samme vis som alle andre sprogfag.

Redegørelse

På nationalt plan har der været foretaget en række effektorienterede undersøgelser i forhold til modersmålsundervisning på dansk grund, hvoraf den sidste blev foretaget i 2013-2017 med ”Forsøgsprogrammet om modersmålsbaseret undervisning”. I 1990’erne gennemførte Jørgen Christian Niel-

---

¹ ”Modersmålsundervisningsfaget er et sprogfag, omdrejningspunktet for undervisningen er elevernes kommunikative kompetencer på modersmålet, elevernes bevidsthed om sprog, flersprogethed og sprogtilegnelse og om kulturelle og samfundsmæssige forholds betydning for sprog og identitet.” <https://www.emu.dk/modul/vejledning-faget-modersmaalsundervisning>

sen også en række effektorienterede undersøgelser. Ingen af undersøgelserne i 1990'erne fandt en generel statistisk signifikant sammenhæng mellem deltagelse i modersmålsundervisning og testresultater fx PISA-resultater.

I 2011 peger en undersøgelse dog på en mulig effekt af modersmålsundervisning (Mehlby et al 2011) ved en sammenlignende analyse af tosprogede elevers undervisning i Danmark og Sverige og sammenhæng mellem PISA-resultater og deltagelse i modersmålsundervisning.

I forhold til det i 2013 iværksatte forsøgsprogram indeholdte dette effektorienterede program en række indsatser for at undersøge, hvorvidt man kunne spore *en effekt på tosprogede elevers udbytte af dansk i skolen*. En af disse indsatser omhandlede forsøg med modersmålsundervisning på elever i 1. klasse. Overordnet for alle forsøgsprogrammets indsatser kunne man ikke spore signifikante resultater i forhold til tosprogede elevers dansksproglige udbytte. Dette omfattede fx forsøg med ekstra dansktimer og forsøg med almen sprogforståelse.

Specifikt i forhold til resultaterne af forsøget med modersmålsundervisning blev der konkluderet: "[...] at analyserne af modersmålsundervisning for mindre grupper af tosprogede børn viser, at der er nogle positive effekter af undervisningen på nogle elevers trivsel og motivation". (s. 2)² [...] "Endvidere viser de gennemførte analyser, at modersmålsundervisningen har haft en positiv effekt på arabiske elevers sproglige færdigheder på deres modersmål. Denne tendens gør sig dog ikke gældende for de resterende sproggrupper, og der er ikke blevet observeret positive effekter af modersmålsundervisningen på nogen elevers sproglige kompetencer på dansk" (s.3)³.

Generelt for de effektorienterede undersøgelser er, at der ikke har været fokus på, hvordan modersmålsundervisningen praktiseres, hvordan den opleves og opfattes af de involverede børn, lærere og forældre.

Modsat effektundersøgelserne retter en dansk Ph.d-Afhandling fra 2015⁴ fokus mod, hvordan modersmålsundervisningen praktiseres, og hvordan det opleves af de involverede parter: Børn, undervisere og forældre. Her påpeges det, at modersmålsundervisning som al anden sprogundervisning i folkeskolen tilbyder en ramme for tilegnelse og træning af sprog (s. 227). Børnene i modersmålsundervisningen opleves af forskeren som reflekterede sprogbrugere og medskabere af sprogundervisning. Forældrene fremstår

---

² Resultatnotat fra indsatser gennemført som led i forsøgsprogram om modersmålsbaseret undervisning, Undervisningsministeriet, Maj 2017

³ Ibid.

⁴ "Sproglig praksis i og omkring modersmålsundervisning" af Line Møller Daugaard, 2015.

som engagerede og stærkt interesserede i børnenes tilegnelse af modersmålet. Forældrenes engagement er med til at skabe et velfungerende samarbejde mellem skole og hjem, og her”[...] etableres der et rum, hvor forældrene kan gøre deres stemme gældende og engagere sig i skolens virksomhed.” (s.227). I Ph.d.-afhandlingen peges der derfor på, at modersmålsundervisningen har fokus på sprogudviklende aktiviteter på lige fod med andre sprogfag, og at man ikke kan reducere investering i modersmålsundervisning til et spørgsmål om effekt på dansk tilegnelsen (s.226).

Fakta omkring modersmålsundervisning i Ballerup Kommune

I Ballerup Kommune tilbydes der modersmålsundervisning til skoleelever på baggrund af to lov- og beslutningsgrundlag. For det første tilbydes der modersmålsundervisning til børn af EU-borgere, da kommunerne lovmæssigt er *forpligtet* til at give disse børn et tilbud om modersmålsundervisning. For det andet eksisterer der en lokal, politisk beslutning i Ballerup Kommune, hvor der tilbydes modersmålsundervisning i et vist omfang til skoleelever, som er børn af ikke EU-borgere.

I Ballerup Kommune oprettes der årligt ca. 5-6 hold i modersmålsundervisning. Aldersgruppen er fra 1.-4. klasse og der oprettes hold efter de sprog, hvor der tilmeldes flest børn.

Oprettede hold i modersmålsundervisning

Nedenfor ses en skematisk oversigt over udviklingen omkring modersmålsundervisningen de sidste 5 år for ikke EU-sprog og EU-sprog:

Oprettede sprog opdelt efter EU-sprog og ikke EU-sprog, 2013-2017

Skoleår / sprog	(Ikke EU-Sprog) Tyrkisk, Albansk Serbisk, Arabisk og Urdu	(EU-Sprog) Polsk og spansk
2013/2014	3 sproggrupper	1 sproggruppe
2014/2015	3 sproggrupper	1 sproggruppe
2015/2016	3 sproggrupper	1 sproggruppe
2016/2017	4 sproggrupper	-
2017/2018	4 sproggrupper	1 sproggruppe

Antal søgte og oprettede pladser

Skoleår / sprog	(Ikke EU-Sprog) Fx Albansk, Arabisk, Tyrkisk Makedonsk, Urdu, serbisk	(EU-Sprog) Fx Spansk, polsk, islandsk, Svensk, italiensk mv.

2016/2017	84 ansøgte (69 får tilbudt en plads)	22 ansøgere ⁵
2017/2018	77 ansøgte (61 får tilbudt en plads)	26 ansøgere ⁶

I Ballerup Kommune er der igennem årene blevet gennemført en række mindre og kvalitative evalueringer af forældrenes oplevelse af modersmålsundervisning og undervisningens kvalitet. Fra forældrenes side af er der en utvetydig opbakning til og tilfredshed med modersmålsundervisningen i Ballerup Kommune. Endvidere modtager forvaltningen ofte spørgsmål fra forældre med ønske om udvidelse af modersmålsundervisningen til at omfatte flere sproggrupper og flere klassetrin.

Økonomi

Der er afsat 273.000 kr. i budgetår 2017 til modersmålsundervisning. Hvert hold koster godt 35.000-40.000 kr. pr. år. Hertil kommer, at det koster ca. 5000 kr. pr. barn (af en EU-borger), der henvises til undervisning i andre kommuner. Som det fremgår af tabellen, har der for skoleåret 2017-18 været 26 børn af EU-borgere med ønske om et tilbud om modersmålsundervisning, som Ballerup Kommune er forpligtet overfor.

---

⁵ Alle får tilbudt en plads enten i Ballerup Kommune eller som regel i Københavns Kommune. Ikke alle tager imod tilbuddet.

⁶ Alle får tilbudt en plads enten i Ballerup Kommune eller som regel i Københavns Kommune. Ikke alle tager imod tilbuddet.